

Sămănătorul

Revistă Literară Săptăminală

Supt îngrijirea d-lor :

D. ANGHEL, ST. O. IOSIF, M. SAOVEANU, C. SANDU-ALDEA, ION SCURTU
PENTRU PARTEA LITERARĂ.

G. M. MURGOCI
PENTRU PARTEA ȘTIINȚIFICĂ.

Sumarul :

CARMEN SYLVA. — *Lui Grigorescu* (poezie inedită).
C. SANDU-ALDEA. — Pescar de Islanda (trad. din P. Loti).
ELENA FARAGO. — *Vii noapte...* (poezie).
ALEXANDRU FILIPESCU. — Un suflet sfărîmat (schiță).
MIRCEA A. PĂRVULESCU. — Hotarele Omenirii (din Goethe).
G. MURGOCI — De la San Francisco la Hamburg (cu 3 ilustr.).
I. BORCIA — Cătră Stele (poezie).
Sc. — Cronică.

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

B-dul ACADEMIEI No. 3. — Str. EDGAR QUINET No. 4.

BUCUREȘTI

EXEMPLARUL :

În țară . . . 20 bani
În străinătate 25 ,

ABONAMENTUL ANUAL :

În țară . . . 10 lei
În străinătate . 12 ,

Proba

„MINERVA“

* INSTITUT DE ARTE GRAFICE ȘI EDITURĂ *

Bd. Academiei, 3 — Str. Edgar-Quinet, 4
BUCUREȘTI

CĂRȚI POTRIVITE PENTRU TINERIME :

<i>Bălcescu N.</i> : Istoria Românilor	Prețul Lei	1.50
<i>Boureaanu E.</i> : Povestiri din copilărie	» »	1.50
<i>Creangă Ion</i> : Opere complete	» »	1.50
<i>Ispirescu P.</i> : Legende și Basme	» »	1.50
<i>Ispirescu P.</i> : Povestirile unchiașului sfântos	» »	1.50
<i>Popovici Aurel</i> : Vorbe înțelepte	» »	1.50
<i>Petrescu Petra N.</i> : Ilie Marin	» »	1.50
<i>Urechiă N.</i> : În Bucegi	» »	1.50
<i>Delatissima</i> : 100 Basme	» »	2.50
<i>Gentis</i> : Povestiri morale	» »	1.50
<i>Livescu</i> : Nu se cuvine	» »	1.50
<i>Mera I. T.</i> : Din Lumea basmelor	» »	3.50

BIBLIOTECA POPULARA „MINERVA“

No. 1. Istoria Populară a Românilor	à 0.15	No. 12—13. Istoria lui Mihai Viteazul	à 0.15
No. 2. Istoria Populară a Românilor	à 0.15	No. 14. Revoluția lui Horia	à 0.15
No. 3. Istoria Populară a Românilor	à 0.15	No. 15. Răpirea Bucovinei	à 0.15
No. 4. Cântarea României	à 0.15	No. 16. Cum să ne creștem copiii	à 0.15
No. 5. Istoria Populară a Literaturii Românești	à 0.15	No. 17. Păstrarea sănătății	à 0.15
No. 6. Revoluția lui Tudor Vladimirescu	à 0.15	No. 18. Ce să citim?	à 0.15
No. 7. Perderea Basarabiei	à 0.15	No. 19. Zece Maiu	à 0.15
No. 8. Unirea Principatelor și Cuza	à 0.15	No. 20. Răzb. p. Neatârni	à 0.15
No. 9. Mih. Kogălniceanu	à 0.15	No. 21. » » »	à 0.15
No. 10. Vasile Alexandri	à 0.15	No. 22. » » »	à 0.15
No. 11. Ștefan-cel-Mare	à 0.15	No. 23. Viața Mitropolitului V. Costachi	à 0.15
		No. 24. Aritmetică	à 0.15
		No. 25. Femeile în revoluția din Rusia	à 0.15

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

<p>REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA : B-dul Academiei, 3, Strada Edgar Quinet, No. 4. BUCUREȘTI</p>	<p>ABONAMENTUL ANUAL În țară . . . . . 10 lei În străinătate . . . . . 12 »</p>
--	---

LUI GRIGORESCU

Poesie înedită de CARMEN SYLVA

*Cu luminoasele-ți culori
Și 'ntreaga ta splendoare,
Te-a zugrăvit, o țara mea,
Raiu răsfățat de soare !*

*Privirea-ți umed'a răsfrînt
Lumina ta albastră,
Vrăjind pe pinze ce-ai mai scump
Cu mîna lui măiastră.*

*Și în copiii minții lui
Viața ta viază :
Păstorul demn ca un stăpin,
Fecioara ce visează,*

*Gropița din obrajii albi
Ai gingașei copile ;
Ninsoarea 'mbălsămată a
Întîieii flori 'de-Aprile...*

*Vezi pe Ovreiu cu «jalba» lui,
Pe Dorobanțul falnic,
Șirag de care pe 'nserat,
Războiul crunt și jalnic.*

*Și peste tot plutește blind
Al țării noastre soare :
Penelul lui învie tot,
Desmiardă ori-ce floare...*

*Cernește-ți haina, țara mea,
Și te 'nvelește 'n țernă,
Închide-ți ochii luminoși —
Căci perderea-ți eternă!*

*Nu, țara mea! Trezește-te
Din jalea ta amară!
Fii vrednică de darul său
Dumnezeesc, o țară!*

*Fii tinărară, puternică!
Tu ai o mîndră viață:
Încrede-te 'n tăria ta
Și 'n firea ta 'ndrăzneată!*

*Privește chipurile lui
Și pruncii tăi să vină
Cu ochi severi și-adînci, ce sorb
Lumină din lumină!*

*Ei sînt cuminiși și stăpînesc,
Ei vreau și nu au teamă —
Primește-ți mîndrii tăi copii
La sînul dulce, mamă!*

Ianuarie, 1908.

Tradus de ST. O. IOSIF.

PIERRE LOTI

PESCAR DE ISLANDA

PARTEA ÎNTÎIA

I.

Erau cinci inși, lați grozav în spete, stînd la băutură, cu coatele pe masă, într'un fel de odăiță mohorită care miroșia a saramură și a mare. Încăperea, prea mărunță pentru statura lor, se îngusta la un capăt ca interiorul unui mare pescăruș golit și se legăna ușor, scoțînd o plîngere monotonă, cu o încetineală de somn.

Afară trebuia să fie marea și părea că e noapte, dar nu prea știa bine ce e: singura deschizătură tăiată în tavan era acoperită cu un capac de lemn și numai o lampă veche și atîrnată îi lumina, tremurînd.

Într'un cuptor ardea focul și veștmintele lor ude se uscau, împreună fiind aburii cari se amestecau cu fumul din pipele lor de pământ ars.

Marea lor masă dintr'o bucată coprindea toată locuința, luându-i întocmai forma. Abia rămânea loc să te strecuri pe lângă ea, spre a te așeza pe niște lăzi strâmte, înțepenite în pereții de stejar. Grinzii groase treceau pe de-asupra lor, aproape să le atingă capetele și la spatele lor, culcușurile ce păreau săpate în grosimea paiantei, se deschideau ca firidele unei bolți (unuî cavou) pentru pus morții. Toată această lemnărie era cam din topor și roasă de vreme, pătrunsă de umezeală și de sărătură, lustruită de frecările miinilor loi.

Băuseră din castronașe vin și cidru și bucuria de a trăi lumina fețele lor care erau deschise și bărbătești. Mai întârziaseră la masă și vorbeau în limba lor bretonă despre chestiuni de femei și căsătorii.

În fața unei table din fund, o Sfântă Fecioară de faianță era așezată pe o scîndurică, la un loc de cinste. Era cam de mult Sfînta păzitoare a acestor marinari și zugrăvită cu o artă încă simplă. Dar persoanele de faianță se păstrează mult mai bine ca oamenii adevărați, așa că rochia ei roșie și albastră părea încă un lucrșor foarte înviorător în mijlocul cenușului mohorit al acestei sărmăne case de lemn. Ea trebuie să fi ascultat multe rugăciuni arzătoare în ciasurile de desnădejde; la picioarele ei erau țintuite două buchete de flori artificiale și un șir de mătăni.

Acești cinci oameni erau îmbrăcați la fel: trupul lor era strîns într'o flanelă groasă de lînă albastră, care se înfunda în cingătoarea pantalonilor, iar pe cap purtau un fel de șapcă-pălărie de pînă cătrănită, numită *suroil* (de la numele aceluî vînt dinspre sud-vest care în hemisfera noastră aduce ploaie).

Erau de diferite vîrste. *Capitanul* să tot fi avut patru-zeci de ani; alții trei, între două-zeci-și-cinci și trei-zeci. Cel din urmă, căruia îi ziceau Silvestru sau Lurlu, n'avea de cît șapte-spre-zece ani. După statura și puterea lui, acesta era deja om în toată legea. O barbă neagră, foarte subțire și foarte creată îi acoperea obrajii. Dar el își păstrase ochii lui de copil, — doi ochi de un cenușiu-albastru care erau cît se poate de dulci și de lesne 'ncrezători.

Foarte aproape unul de altul, din lipsă de loc, ei păreau a simți o adevărată mulțumire, ghemuiți astfel în chilioara lor întunecoasă.

...Afară trebuia să fie marea și părea că e noapte, nesfîrșita desnădăjduire a apelor negre și adînci. Un ciasornic de aramă, acățat în perete, arăta ceasurile unsprezece — fără îndoială ciasurile unsprezece din noapte — și pe tavanul de lemn se auzia răpăitul ploiei pe din afară.

Desbăteau cu foarte multă bună voie chestiuni de înșurătoare, dar fără să spue ceva care să nu fie cinstit. Nu! Erau planuri pentru cei ce rămăseseră tot burlaci sau povestiri hazlii venite la ei în sat pe vremea nunților. Cu câte un hohot de rîs sănătos, ei mai svîrliau și câte o vorbă prea slobodă în pofida plăcerii de a iubi. Dar iubirea așa cum o înțeleg oamenii astfel plămădiți, e totdeauna ceva sănătos și chiar în goliciunea ei, rămîne aproape neprihănită.

Dar lui Silvestru îi era urit din pricina unui altuia numit Jean (un nume pe care Bretonii îl pronunță Yann) și care nu mai venia.

Într'adevăr, unde era oare acest Yann?! Să fie și acum acolo, sus, la lucru? De ce nu cobora să-și ia și el puțin din partea lui la această sărbătoare?

— Doar e aproape miezul nopții! — zise căpitanul.

Și sculindu-se în picioare, el săltă cu capul capacul de lemn spre a chema pe acolo pe Yann. Atunci o lucire foarte ciudată căzu de sus.

— Yann!.. Yann!.. Ei, *omule!*

Omul răspunse aspru de afară.

Și lucirea aceea atît de slabă ce intrase prin acel capac, săltat un moment, semăna bine cu aceea a zilei. — «Aproape miezul nopții!»... Dar era ca o lucire de soare, ca o lumină de amurg, întoarsă de foarte departe, prin niște oglinzi tainice.

După ce gura aceea fu astupată, noaptea se lăsă din nou și mica lampă începu a arde cu o flacără galbenă, iar *omul* se auzi coborînd cu încălțămîntea lui de lemn pe o scară de lemn.

El intră, nevoit să se îndoiască de mijloc ca un urs mare, căci era aproape un uriaș. Și mai întîi făcu o strîmbătură, pișcîndu-și vîrfurile nasului, din pricina mirosului aspru de sărătură.

Intrecea cu mulțișor proporțiunile obișnuite ale oamenilor, mai ales prin spetele lui, drepte ca o bară. Cînd îl vedeai din față, mușchii umerilor lui, însemnați sub flanela albastră, făceau două ghiulele în susul brațelor. Avea ochi mari, negri, foarte vioi, cu o expresiune sălbatecă și superbă.

Petrecîndu-și brațele împrejurul acestui Yann, Silvestru îl atrase la el, din iubire, cum fac copiii. El se logodise cu sora lui Yann și se purta cu el ca cu un frate mai mare. Cel-lalt se lăsa să fie desmerdat ca un leu alintat, răspunzînd cu un bun suris prin care își arăta dinții albi.

Dinții lui cari la el avuseseră mai mult loc de a se așeza de cit la cei-lalți oameni, erau puțin mai depărtați unul de altul și păreau foarte mici. Mustățile lui bălane erau destul de scurte, de și nu le tăiasă nici odată. Ele erau încrețite foarte strîns în două mici suluri

simetrice de-asupra buzelor cari aveau contururi fine și încântătoare și se sbîrliau apoi la cele două capete, de fie-care parte a colțurilor adînci ale guriî. Restul bărbii era tuns mărunt și obrajiî lui colorați păstrasera un proaspăt puf catifelat ca acel al fructelor pe care nimeni nu le-a atins încă.

După ce se așeză și Yann, turnară iarăși vin și chemară băiatul de ajutor spre a le umple și aprinde pipele.

Pentru ajutor această aprindere de pipe era un chip de a fuma și el puțin. Un copil voinic, cu fața rotundă, puțin cam văr cu toți acești marinari cari se înrudeau mai mult sau mai puțin între dînșii.

În afară de munca lui destul de grea, el era copilul răsfățat al corăbiei. Yann îi dădu să bea din paharul lui; apoi îl trimeseră la culcare. După aceea, începură iarăși marea convorbire despre căsătorii:

— Dar tu, Yann?—întrebă Silvestru. Cînd o să-ți jucăm la nuntă?

— Să-ți fie rușine!— zise căpitanul. Un om atît de mare ca tine, și ne însurat încă la două-zeci și șapte de ani! Ce vor fi gîndind fetele cînd te-or fi văzînd?

Scuturîndu-și umerii înspăimîntătorî cu un gest foarte disprețuitor pentru femeî, el răspunse:

— Nunta mea o fac cu noaptea; alte-orî și cu ceasul; asta depinde.

Acest Yann, bia își sfîrșise cei cinci ani de slujbă la Stat. Și acolo, ca marinar tunar al flotilei, învățase franțuzește și deprinsese să ție cuvîntări descurajatoare. Și începu atunci să povestească despre cheful lui cel din urmă care ținuse — pe cît se părea — două săptămîni.

Aceasta se întîmplase în Nantes, cu o cîntăreață. Intr'o seară, întorcîndu-se de pe mare, intrase puțin cam cu chef într'un Alcazar. La ușă era o femeie care vindea buchete uriașe pe prețul de un napoleon de aur. El cumpără unul, fără a prea ști ce va face cu el și apoi, de-odată, intrînd, îl trimese printr'o învîrtitură de braț, drept în fața celeia ce cînta pe scenă — jumătate declarație bruscă, jumătate bătae de joc pentru acea păpușă spoită pe care el o găsea prea roză. Femeea căzu de-odată și după aceea îl adoră vreme de aproape trei săptămîni.

— Ba încă — zise el — cînd am plecat mi-a dăruit acest cias de aur.

Și pentru a li-l arăta, îl aruncă pe masă ca pe-o jucărie de desprețuit.

El povestise aceasta cu cuvinte de rînd și cu imagini de-ale lui, dar această banalitate a vieții civilizate suna atît de falș în mijlocul acestor

oamenii primitivi, cu aceste mari tăceri ale mării ce se ghicea împrejurul lor, cu această lucire de miezul nopții, zărită prin deschizătura de sus și care adusesese noțiunea verilor murinde de la pol.

Și apoi aceste apucături ale lui Yann îl mîhniau și-l surprindeau pe Silvestru. El era un copil neprihănit, crescut în respectul celor sfinte, de o bunică bătrînă, văduva unui pescar din satul Ploubazlanec.

Cînd era micșor, mergea în fiecare zi cu ea să spue în genuchi o rugăciune pe mormîntul mamei sale. Din acest cimitir, așezat pe malul stîncos al mării, se vedea în depărtare apele cenușii ale Mînecei unde pierise mai înainte tatăl lui, într'un înec de corabie. De oarece erau săraci, și el și bunica lui, el a trebuit să plece pe apă de timpuriu la pescuit și toată copilăria lui și-o petrecuse în largul mării. În fiecare seară își spunea încă rugăciunile și ochii lui păstrasera o curățenie religioasă. Era frumos și el și, după Yann, cel mai bine legat, de pe corabie. Vocea lui foarte dulce și intonațiunile lui de copil mic nu se potriveau de loc cu înalta lui statură și cu barba lui neagră. Și de oarece crescuse foarte repede, el se simțea aproape stîngenit, vîzîndu-se ajuns dintr'odată atît de voinic și atît de mare. Socotia să se însoare în curînd cu sora lui Yann, dar nici odată n'a răspuns la șoaptele vre-unei fete.

În corabie n'aveau decît trei culcușuri — unul pentru doi — și ei dormeau cu schimbul, împărțindu-și noaptea.

Cînd sfîrșiră sărbătoarea — în cinstea Adormirei Maicei Domnului, păzitoarea lor — trecuse puțin de miezul nopții. Trei dintre ei se strecurară spre a dormi în micile firide negre cari semănau a coșciuge și ceilalți trei se urcară pe punte spre a începe pescuitul întrerupt. Aceștia erau Yann, Silvestru și unul din satul lor, numit Guillome.

Afară era ziuă, veșnic ziuă.

Dar era o lumină palidă — palidă, — care nu semăna cu nimic, care se împînzia pe lucruri ca răsfrîngerii de soare stins. Împrejurul lor, începea de îndată un gol nesfirșit care n'avea nici-o culoare și în afară de scîndurile corăbiei lor, totul părea străvezii, inpalpabil, chimeric.

Ochiul abia deslușia ceiace trebuia să fie marea. Mai întiiu ea lua înfățișarea unui fel de oglindă tremurătoare care n'ar avea de oglindit nici o icoană; prelungindu-se, părea a se preface într'o cîmpie de aburi — și apoi, nu mai era nimic : nici orizont, nici margini.

Răcoarea umedă a aerului era mai tare, mai pătrunzătoare ca adevăratul frig și, răsufînd, simțiai foarte tare gustul de sare. Totul era liniștit și nu mai ploua. Sus norii fără nici-o formă și fără nici-o culoare, păreau că țin această lumină ascunsă care nu se explica.

Vedeai lămurit dar totuși aveai conștiința că e noapte și toate aceste palori ale lucrurilor n'aveau o nuanță care să se poată numi cunva.

Acești trei oameni care stăruiau acolo, trăiau din copilăria lor pe aceste mări reci, în mijlocul fantasmagoriilor lor cari sunt nelămurite și turburi ca vedeniile. Toată această nesfârșire schimbătoare ei o vedeau mereu jucînd în jurul strîmtei lor case de lemn și ochii lor se obișnuiseră cu ea, întocmai ca ochii marilor pasări ce trăesc în largul mărilor.

Corabia se legăna ușor pe loc, scoțînd inereu aceeași plîngere a ei, monotonă ca un cîntec din Bretania, dețat în vis de un om adormit. Yann și Silvestru își pregătiră foarte repede undițele, pe cînd cellalt deschisese un butoiș cu sare și ascuțindu-și marele său cuțit, se așeză la spatele lor spre a aștepta.

N'a așteptat mult. Abia își aruncară undițele în această apă liniștită și rece, că și le ridicară încărcate cu pești grei, de-o culoare vineție strălucitoare ca oțelul.

Și mereu, mereu cădeau în undiță morunii¹⁾ vii. Era repede și neîncetată această pescuire liniștită. Cellalt spinteca iute cu marele său cuțit, turtia, săra, înnumăra și sărătura care trebuia să'i îmbogățească la întoarcere, se îngămădia înapoia lor, proaspătă, cu apa rîrînd pe ea.

Ciasurile treceau monotone și în marile regiuni goale de afară lumina se schimba încetinel; ea părea acum mai adevărată. Ceeace fusese un palid amurg, un fel de seară de vară de la miază-noapte, devenia acum, fără mijlocirea nopții, un fel de auroră pe care toate oglinzile mării o răsfrîngeau în nelămurite fășii roze...

— De sigur c'ar trebui să te însori, Yann! — zise de o dată Silvestru, cu multă serioșitate de data aceasta, uitîndu-se în apă. (Părea că știe el în Bretania o fată care se îndrăgostise de ochii negri ai fratelui său mai mare, dar el se simția sfios să aducă vorba despre acest grav subiect).

— Eu?... Da, mă voiî însura zilele acestea! — și acest Yann surîdea, veșnic desprețuitor, rotîndu-și ochii lui vioi. Dar nu cu vre-o

¹⁾ În text «les morues» Acest pește (*Gadus morrhua*) nu e morunul nostru (*Acipenser husso*) dar nu l'am putut numi altfel. Trăește în mările nordice. În toate dicționarele, în care am căutat, l'am găsit tradus prin cuvîntul *batoc* care însemnează cu totul altceva. Adevărul e că peștele neexistînd în apele noastre, nu are un nume în romînește. Numele de *cablău* pe care vor să-i dea unii, nu e altceva decît corupțiunea nemțescului *Kabeljau*, *Kabljau*.

fată din sat, nu! Eu mă voiu însura cu marea și vă poftesc pe toți cîți sunteți aici, la balul ce voi da...

Urmară apoi a pescui, căci nu trebuia perdut timpul cu palavre: erau în mijlocul unei uriașe îngrămădirii de pești, a unui *banc* călător care de două zile nu mai sfîrșia să treacă.

Veghiaseră cu toții în noaptea trecută și prinseseră în treizeci de ciasuri mai mult de o mie de pești foarte mari, așa încît brațele lor puternice erau obosite și ei ațipiau. Numai corpul lor veghia și urma singur manevra pescuitului, pe cînd din timp în timp spiritul lor plutia în somn adînc. Dar acest aer din largul mării pe care ei îl respirați, era curat ca în cele dintîi zile ale lumei și atît de înviorător, încît cu toată oboseala lor, ei își simțiau plămîniî umflați și obrajiî înprospătați. Lumina de dimineață, adevărata lumină, venise în sfîrșit. Ca în vremea Creațiunei, ea se deosebise de întunericul care părea că se îndesase la orizont și stăruia acolo în grămezi foarte grele.

Văzînd atît de bine, acum băgai de seamă că eșiai din noapte, că acea lumină de mai înainte fusese nelămurită și ciudată ca aceea din vise.

În acest cer foarte acoperit, foarte îngroșat, se vedeau pe alocuri spărturi, ca niște luminișuri într'un dom, prin cari veniau mari raze de culoarea unui argint roz.

Norii de jos erau așezați într'o fâșie de umbră puternică, făcînd ocolul apelor, umplînd depărtările de nelămurire și de întunecime.

Ei dădeau ilusia unui spațiu închis, a unui hotar, erau ca niște perdele coborîte asupra nesfîrșirei, ca niște văluri trase spre a ascunde niște taine prea uriașe, care ar fi turburat închipuirea omenească. În dimineața aceea, în jurul micii înjghebări de scînduri ce purta pe Yann și pe Silvestru, lumea schimbătoare de afară luase o înfățișare de adîncă reculegere, se așezase ca un sanctuar și mănuchile de raze cari intrau prin fâșiile acestei bolți de templu, se prelungeau în răsfrîngerî pe apa nemișcată, ca pe un pridvor de marmură. Și apoi, foarte departe, începea să se lumineze încet-încet o altă himeră: un fel de forfecătură roză, înaltă, care era o eșitură a posomoritei Islande.

Căsătoria lui Yann cu marea!...

Pescuind înainte, Silvestru se gîndia mereu la aceasta, fără a mai îndrăzni să mai spue ceva. El se întristă auzînd cum fratele lui mai mare lua în bătaie de joc sfințenia căsătoriei, și aceasta mai ales îl înspăimîntase, căci el era superstițios.

De atît amar de vreme se gîndise el la nunta lui Yann! El visase că se va face cu Gaude Mével, — o bălaie din Paimpol — și că el ar avea bucuria să vadă această zi mare înainte de a pleca în serviciu,

înaintea acestui surghiun de cinci ani, a cărui apropiere neevitabilă începea să-i strângă inima.

Patru ceasuri dimineața. Ceilalți cari rămăseseră să doarmă jos, sosiră cite-și trei spre a-i schimba. Puțin cam somnoroși, sorbind cu putere în piept aerul curat și rece, ei urcau, sfârșind de tras în picioare cismele lungi și închideau ochii, orbiți de o cam dată de toate aceste răsfrîngerî de lumină palidă.

Atunci Yann și Silvestru îmbucară repede biscuiții de dimineață. După ce-i sfărîmară cu un ciocănel de lemn, începură să-i ronțăie cu sgomot, rizînd că erau așa de tari. Se înveseliseră de odată la ideea că se duc să doarmă, că le va fi cald în culcușurile lor, și ținîndu-se unul pe altul de mijloc, se duseră pînă la gura de scoborit, legănîndu-se după tactul unui cîntec vechiu. Înainte de a pieri prin acea deschizătură, ei se opriră să se joace cu un oare care Turc, căinele corăbiei un *terre-neuve* tinerel, care avea niște labe urnașe, dar stîngace și copilărești. Ei îl întărîtau cu mîna și cîinele se făcea că-l mușcă întocmai ca un lup, iar la urmă îi mușcă de-a binelea. Atunci Yann, cu o încruntătură de minie în ochii lui schimbători, îl svîrli cu o lovitură prea tare care îl făcu să se turtească și să urle. Avea inimă bună acest Yann, dar firea lui rămăsese puțin cam sălbatecă și cînd ființa lui fizică era singură în joc, o mîngiere dulce era adesea ori la el foarte aproape de o violență brutală.

Tradus de C. SANDU-ALDEA.

VII NOAPTE...

Vii noapte, vii iară,
Și iar ai să treci,
Și nu știi în cale
Ce gînduri petreci, —

Cu tine 'mpreună,
În negrul tău sbor,
Cu tine 'mpreună,
Se duce un dor. —

Se duce să moară
Departele, uitat,
Se duce să moară,
Un dor vinovai, —

Și-l duci să se stingă
În neguri pustii,
Și nu-i porți păcatu,
Căci n'ai cum să-l știi.

* * *

Cu umbrele nopții,
Pe drum fără spor,
Se duce să moară,
Nebunul meu dor. —

Tu, care-î știi vina,
Te bucură — acum, —
Cu mîmile mele
În noapte 'l sugrum...

ELENA FARAGO.

UN SUFLET SFĂRIMAT

— SCHIȚĂ —

Afară se cernea o ploaie deasă și murdară, o ploaie leneșe de toamnă tîrzie, care par'că-mi pătrundea domol în suflet și-mi îngheța inima. Mergeam încet pe asfaltul murdar al Bulevardului, cu un gol dureros în suflet, fără nici un țel și fără nici o dorință, căutînd să-mi explic cauza acestei melancolii neașteptate, care mă coprîdea de atîtea ori, pe nebăgate de seamă, par'că m'aș fi pomenit de odată cu sufletul gol, jefuit de ori-ce bucurie și de ori-ce dorință. Tramvaele uruiau scînteind prin ploaia mărunță și prin geamurile asudate se zăreau ca niște icoane palide, rînduite frumos, figurile călătorilor. Îi priveam cum îmi treceau pe dinaintea, ca niște vedenii luminoase într'o ceață groasă și cum se pierdeau cu uruitul tramvaiului, care dispărea ca o nălucă rătăcită prin ploaie.

Hotărît n'aveam nici un chef în seara aceia. Mergeam așa, la împlinire, cu sufletul gol și cu inima grea prin ploaia liniștită și rece, care mă străbătea încet, încet, cu o încetineală enervantă, pînă la oase. În sgomotul innăbușit al ploii liniștite, care se auzea ca un cîntec domol, surd și monoton, de o monotonie care îți duce gîndul departe, tot mai departe, către infinitul în care uiți cu totul de tine însuși, simțiam dorința ciudată de a merge mereu așa singur și să ascult neturburat de nimeni căderea ploii încete. Nu fără părere de rău mă oprii decî, cînd mă auzii chemat din urmă. Cine-va mă strigase în adevăr și se apropia de mine cu un pas grăbit.

— Ce mergi așa distrat, dragă... te strig de la capătul Bulevardului... și apropiindu-se, îmi întinse o mîină slabă, umedă de ploaie, pe care instinctiv o cuprinsei într'a mea. Cătam să mă domiresc, căci nu-mi aminteam să am vre-o cunoștință cu cel care mă oprise atît de familiar din drumu-mi fără țintă. La lumina spălăcită de ploaie a globului electric, vedeam un om mărunțel, cu o față delicată, încadrată de o barbă neregulată; ochii negrii mari, scînteiau supt sprîncenele frumos arcuite. Era îmbrăcat cu un pardesiu care odată trebuie să fi fost negru, dar care acum n'avea nici o culoare definită; niște ghetete rupte și murdare îi acoperiau picioarele, iar pălăria-i udă de ploaie, părea făcută pentru un cap mult mai mare de cît cel care o purta.

— Ce, nici tu nu mă mai cunoști, — mă întrebă el observînd nedumerirea mea și glasu-î limpede mă făcu să tresar, ca la auzul unui cîntec vechi, odinioară drag și care uitat vreme îndelungată îți răsună de odată la ureche.

— A! tu ești Dionisie? — îi răspunsei eu surprins și dureros și plăcut în acelaș timp. În adevăr era el, colegul de bancă din timpul cînd îmi făceam liceul, prietenul meu nedespărțit, amicul gîndurilor și bucuriilor mele, atîta vreme!

Era el, cel cu care simțisem bucuria succesului la terminarea liceului și căldura iluziilor care ne luminau atunci sufletele din depărtare.

Amîndoi venisem acum patru ani din orașelul nostru în București și ne

înscrisesem la Universitate, cu buzunarele goale, dar cu sufletele pline de încredere și entuziasm.

De trei ani, îl pierdusem în acest oraș mare și îl regăsim acum, în seara aceasta umedă de toamnă, atât de schimbat, par'că n'ar fi fost el:

— Cum, tu în starea asta! — îi zisei eu, neputându-mi reține uimirea. «Cum vezi, eu în carne și oase», îmi răspunse el cu un zimbet dureros pe buzele-î supte.

— Dar par'că erai însurat, slujbaș unde-va...

— Hei, hei, eram... îmi răspunse el-cu glasul sec și ochii îi străluciră fără de veste, par'că un foc stins ar fi mai pilpăit odată. Tăcu, par'că silindu-se să-și adune amintirile. Mergeam alături prin ploaia care cădea domol și retrăiam deodată o viață trecută, care-mi năpădia sufletul cu icoanele ei de acum patru ani. Imi răsăria înainte Dionisie de atunci, cu veselia-î nepăsătoare în fața nevoilor, cu patima nebună de știință și cu entuziasmul înflăcărat al celor două-zeci de ani. Și fără voie îl priveam acum pe cel de lângă mine, neingrijit, abătut, așa de schimbat!

— Dar explică-te, dragă, povestește-mi cum s'a întâmplat.

— Hei, zici că eram însurat... Atunci știi prologul... Asta s'a întâmplat așa de pe neașteptate... Poate că-ți aduci aminte de seara aceia de iarnă, când am intrat la tine și ți-am spus cu atita bucurie că nu voiū mai trăi numai pentru mine, că mi-am prins fericirea...

Am întâlnit-o în seara aceia friguroasă, mergînd zgribulită pe trotuar și de-atunci m'am simțit încătușat de ea. Era una din acele fete, atât de numeroase în București, care avînd acasă o mamă sau o mătușe bolnavă și cicălitoare, încep prin a merge la croitorie și sfîrșesc mai tot-d'a-una printr'o cădere care le pîndește și le atrage.

Cînd am întâlnit-o întii, mi se părea că e o cunoștință de demult, din copilăria mea chiar, căci dacă n'o mai întîlnisem nici odată pînă atunci, mi-o plăsmuisem însă de atitea ori în nopțile lungi de visare.

Mi-a povestit viața ei atât de banală de alt-fel și atât de dureroasă în același timp, cu tentațiunile și luptele ei timpurii, cu amintirile chinuitoare ale atitor zile de foame și mi-a povestit în sfîrșit cu duioșie căderea ei, pe care o prevăzuse ca fatală. Și eu mă simțeam atras, legat, înlănțuit de tot ce venea de la ea: de spiritul ei înflorit prin bogăția amintirilor, de corpul ei înalt și plin, de fața-î regulată și albă cu ochii mari, albaștri, de un albastru nedefinit, cînd mă deschis, cînd mă întunecat, după cum și amintirile care-î fulgerau mintea erau măi frumoase sau măi dureroase, de toată acea armonie neînțeleasă la care contribuie toate trăsături.e și poate și sufletul unei femei, pînă și de căderea ei, pe care o consideram ca o jertfă. Mă înfiora gîndul că îmi voiū împleti viața cu aceia a unei ființe care era întruparea visului meu de fericire, mă încălzeam ca de un ideal măreț, cugetînd că voiū contribui la înălțarea unui suflet, pe care îl credeam nobil, pervertit de suferință și mizerie și așa lăsaî studiile, obținui un post și îmi legaî viața de fata aceia cu trupul înalt și mlădios, cu ochii mari, albaștri, întilnită într'o seară rece de iarnă, dealungul unui trotuar.

... Tu știi că eu n'am avut o copilărie fericită, că nici odată n'am simțit mîna caldă a unei mame mîngîindu-mi fruntea și nici iubirea duioasă a vre-unui frate sau surori nu m'a încălzit vre-odată.

Îți închipui atunci cît mi-a încătușat sufletul de al ei, ființa care singură într'o viață stingheră îmi dase toată iubirea ei pătimașe. Să-ți mai spun povestea fericirii mele așa de scurte? A ținut aproape un an și n'a fost un vis, căci deșteptarea n'ar fi fost atît de dureroasă. De la început n'a fost o iubire liniștită, care te învăluie încet, ci o patimă nebună, care te cuprinde de odată cu toată puterea și ți sgdue tot sufletul.

După cît-va timp însă, cînd credeam că o înțeleg mai bine și o iubeam mai mult, o găsiam adese-ori abătută, parcă dorințe neîmplinite o chinuiau. Într'o zi, căutînd să-i arăt că dragostea mea către ea crește cu fie-care zi, ea îmi zise, fără să mă privească:

— Dragostea ta... Dar nu simți că e dezgustător să te gudurî ca un cățel la picioarele cui-va... La urma urmei, asta te plictisește și te dezgustă...

Asta a fost așa de neașeptat că nu am putut răspunde nimic... Parcă mi-ar fi asvirlit de odată în suflet o săgeată înveninată și aș fi amețit de durere.

Ea simți cît mă jignise și veni lîngă mine, fără a zice nici un cuvînt, numai ochii ei mari parcă mă mustrau și-mi cereau și ertare. Ne așezărăm unul lîngă altul la fereastra deschisă. Seara aceia de toamnă întăriată era așa de liniștită, atîta pace se ridica cu aerul cald, castanii despoiați de frunze păreau așa de triști. Strada era așa de pustie și totul se arăta așa de trecător, că ți se părea că ceva din sufletul tău plutește de jur împrejur. Mă simțeam așa de neputincios în fața liniștei aceleia triste și fața arăta atîta melancolie, că n'ași fi putut să-i imput ceva, cu toa ă durerea ce-mi pricinuise cuvintele ei de mai înainte. Cele din urmă raze ale soarelui cădeau peste mîinile albe și pline. I le apucaî într'ale mele și rămăserăm mult ast-fel la fereastra deschisă.

...A doua zi cînd m'am întors de la slujbă, ea plecase pentru tot-deauna... Unde? Cu cine? N'am știut și nici n'am întrebat, căci singura durere care mă incremenise era că ea plecase. Nici n'ași fi putut să mă gîndesc la alt-ceva atunci. Parcă mi se topise creerul și-mi clocotea în cap într'o fierbere grozavă».

Prietenul meu tăcu și mergea alături de mine, cu capul în jos și cu o tremurare ciudată a feței, parcă retrăia din nou momentul acela.

— «Ei bine, povestea nu-î de fel nouă». — zisei eu ca o consolare, «și tocmai fiind-că lucrul se întîmplă des, se poate uita»...

— «Ei da, așa se zice... dar nu se întîmplă în tot-deauna», strigă el... Și eu credeam asta la început... Am simțit toată revolta care poate cuprinde un suflet pe care pînă atunci îl năvălea iubirea și am văzut cum poate deveni tot ce iubeai odată, obiect de ură și de dezgust. Dar ori-cîtă ură îmi insuflase revolta întîiului moment, m'am convins curînd că ea trăia încă în mine, că rămăsese în sufletul meu și că n-o voi putea goni de acolo.

Veneam acasă și m'așteptam ca, deschizînd ușa, să-mi iasă înainte ea înaltă

și albă... Alte-ori citind la gura sobii mi se părea că-i simt mîna moale și caldă mîngîindu-mî sufletul...

Și cînd căutam revoltat să mî-o alung din minte, aveam senzația că sufletul mi s'a sfărîmat și că nu-l voiu mai putea reface vre-odată, căci ea plecase cu țîndări rupte din mine. N-o puteam uita și amintirea-î îmi era chinuitoare. Atunci am căutat uitarea în reveria beției... și de-atunci beau...

Beau pînă mî-apare ea în oglindirea paharului și atunci rămîi așa cu paharul întins și cu ochii țîntă la chipul ei strălucitor... Beau nopți și zile întregi, cu tot gîndul și cu toată dorința de a o revedea. Nimic alt nu mă interesează; mî-am pierdut slujba și mî-am vîndut cărțile pentru băutură... ca s-o pot revedea pe ea.

— «Dar tu nu înțelegi asta», zise el parcă numai pentru sine. Haide, am vorbit atîta în seara asta... Dă-mi vre-o ciți-va franci; eu de mult nu mai am bani». Scosei aproape fără să-mi dau seama o piesă de doi lei și i-o întinsei. El o apucă cu degetele tremurătoare, îmi strînse mîna și îmi zise privindu-mă cu ochii strălucitori de o plăcere ce avea să vie :

— «Și astă-seară o voiu revedea... Știi, în oglindirea paharului... Frumoasă și strălucitoare... Cu degetul ei trandafiriu întins spre a mă mustra că covîrșit de propria-mî fericire uitasem că fata întîlnită într'o seară rece de iarnă, de-alungul unui trotuar, avea un suflet care sorbise o anume viață»...

Se depărtă. Mă îndreptai și eu spre casă și multă vreme întins în pat, cu ochii închiși, parcă zăream cum se desfăcea din aburii vinului dintr'un pahar, o umbră ispititoare și un tînar trist întindea zadarnic brațele s'o cuprindă.

ALEXANDRU FILIPESCU.

HOTARELE OMENIRII.

— DIN GOETHE —

*Cînd din veci bătrînul,
Sfîntul pîrinte
Cu mîna cumpănilă
Din nori rotitori
Samăna bîncuvîntătorul
Fulger pe pămînt,
Sărut cea din urmă
Poală-a hainei sale,
Cu evlavie de copil
Credincioasă 'n piept.*

*Căci cu zeii
Să nu se măsoare
Vre un om.
De se ridică
Și atînge
Cu creștetul stelele,
Nicăiri nu i se prînd
Tălpile dibuitoare,
Și cu ele se joacă
Norii, vînturile.*

*Ci stă cu țepene,
Puternice vine
Pe bine rotunzitul
Trainicul pământ;
Nu ajunge,
Cu stejarul numai
Ori cu vița
Să se măsoare.*

*Ce îi face astfel
Pe zeii și pe oameni?
E că valuri multe
Pleacă de la unii,
Un curs nesfârșit:
Pe noi ne iea valul,
Ne 'npresoară valul
Și cădem la fund.*

*Un inel mic
Ne hotărăște viața
Și multe neamuri
Se 'nșiră statornic
L'al ființei sale
Lanț nemărginit.*

MIRCEA G. PARVULESCU.

DE LA SAN FRANCISCO LA HAMBURG

1. San Francisco.

Momentul decisiv pentru viața acestui oraș a fost la 1848, când cu descoperirea aurului în California: toți visătorii de bogății, toți întreprinzătorii, toți disperatii și aventurierii din America, și din Europa chiar, și au dat întâiluire la San Francisco, locul de acostare al tuturor corăbiilor și vapoarelor ce aduceau pe «argonauți» în apele de aur ale Californiei. Satul de spanioli și piei roșii, Herba Buena, a crescut ca în basme; într-o bună dimineață s'a pomenit un orașel care a fost închinat S-tului Francisc d'Asisi, acestui bun creștin, ai cărui imitatori înșiraseră pe coasta Pacificului misiunile dătătoare de credință și lumină în spiritul omenesc.

Pe lângă orașelul din jurul misiunii Dolores mai era o colonie de venetici în partea de N. a peninsulei, la Telegraph Hill (colina telegrafului), unde era un post de observație pentru Bae și ocean. Când se zărea o corabie, se dădea semnal în tot orașul și exploatatorii de mine, mai rău ca pirații mărilor, dădeau fuga în port și luați cu asalt corăbiile, să ia, nu sclavi și bogății, ci să capete lucrători minieri ce se plăteau de la 50—100 lei pe zi.

Mult timp casele, hotelurile și prăvăliile din străzile comerciale au fost de lemn, făcute în grabă și pentru moment, căci gândul celui

care venea în California nu era ca să rămîie acolo, ci numai să se îmbogățească și să plece în altă parte, să se întoarcă în Estul Americii ori în Europa, de unde o himeră îl minase în pustiile Americii de apus. Și azi încă multe locuinți private sînt de lemn; multe din palatele mari ce ne minunează prin formă și prin proporții, au numai un schelet de oțel, iar restul e lemn, vâpsit, să imite piatra, cărămida, cimentul, etc. Din cauza aceasta incendiile au fost teribile la San Francisco.

Sigur că cetitorii își amintesc încă de marea nenorocire ce a venit pe capul locuitorilor acestui oraș la 5 Februarie 1906: în urma unui cutremur puternic, s'a aprins orașul și a ars mai multe zile, distrugîndu-se complect partea de N-E, cea de lîngă port. Atunci cutremurul nu cauzase atîta rău și pagubele ar fi fost ca în urma oricărui cutremur mai însemnat; dar a fost un dezastru din cauza focului, căruia căzuseră pradă aproape toate clădirile, toate avînd în construcția lor o mare cantitate de lemn.

Nu știu cum o fi acum San Francisco, căci aud că s'a și restaurat, mai frumos și mai sistematic ca înaintea cutremurului; dar așa cum era cînd l'am vizitat eu, era destul de frumos și de bine împărțit. Străzile, după moda americană, se tae în unghiuri drepte, mergînd cite 2—3 km. trecînd peste dealuri și peste văi, ținînd ca direcție linia dreaptă. Din cauza reliefului terenului străzile au repezi și repetate suiri și scoborări, dar totuși circulația e lesne din cauza numeroaselor linii de tramvai ce străbate orașul. În San Francisco s'a făcut pentru prima dată tramvae funiculare, o minune de tehnică; aproape toată circulația e automată, căci în fie care moment sînt tramvae care scoboară și altele care se urcă pe coline și prea puțină energie trebuie ca să se menție sistemul întreg în mișcare. Cînd un vagon vrea să se oprească, se desprinde de funia ce-l trage și funia merge singură, cînd vrea să se pue în mișcare se prinde cu ajutorul unei ghiare metalice de funie și e tras la deal sau la vale, cum e sensul mersului funiei.

De pe această colină se capată o vedere a tuturor împrejurimilor asupra m. Tamail Pais cel cu trenul întortochiat, din N. de Golden Gate, asupra colinelor și orașelor din E. și din Sudul Băei și asupra insulelor din ocean.

Partea de jos a orașului, cea de lîngă Baia San Francisco, constituie cartierul comercial; partea dealurilor e rezervată anume locuințelor, iar în mijloc s'a lăsat locul pentru un parc colosal, Golden Gate Park, cel mai mare parc (apr. 500 hare) ce-l cuprinde vr'un oraș din lume. Amintesc numai în treacăt că în acest parc e o interesantă grădină bo-

tanică : conține într'o parte a lui Facultatea de medicină (restul Universității e la Berkeley, peste Bae); mai are o răspîntie frumoasă, ornată cu un enorm portic, cu coloane frumoase, și alee splendid plantate cu eucaliptus, ciprii și pini roșii gigantici. În această răscruce cîntă muzica în fiecare dimineață. Parcul mai conține încă un Muzău rămas dela expoziția de arte din 1894, ce a avut loc aci în Parc. Între altele mi-aduc aminte c'am mai văzut aci un tron și un pat aurit de al lui Napoleon Bonaparte; am mai văzut o bicicletă făcută pe la 1840 de un ferar din California, o colecție prețioasă de etnografie în care coșurile Pieilor roșii figurau dela mărimea unui cazan pînă

Mistunea Dolores construită de Franciscar.
la 1778

la aceia a unui degetar (acestea din urmă mult mai scumpe ca cele mari). În fine era o sală de costume și păpuși îmbrăcate, între care figurau și costumele bulgarilor; ale noastre nu erau cunoscute pe aci. Și câte nu conținea acest muzău!

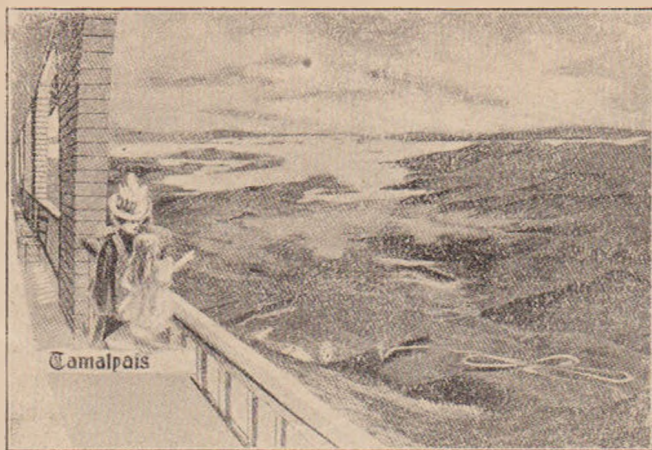
În Golden Gate Park mai e și o ciainărie japoneză pe o insulă a unui lac înconjurat cu erburi și cu ornamentații exotice, caracteristice peisajelor japoneze; o femeie în etate și o fetișcană fac serviciul aducînd porții de ceai fiert din foi verzi sau puțin uscate, servit în ceainice mici cu feligene sau cești japoneze și însoțit de niște biscuiți fără gust și foarte uscați. Cînd am fost întîia dată acolo, chiar în ziua cînd am sosit, aceste ființe nu mi s'au părut tocmai cu farmecul ce se spune că are sexul frumos din țara soarelui și n'am mai fost în grădinița japoneză.

Partea de N. a peninsulei, cea care se întinde dealungul strîmtorei Golden Gate este întărită și consacrată mai toată clădirilor și trebuințelor militare. Înainte de marele incendiu, străzile cartierului comercial aveau o altă direcție ca acele ale cartierului înalt; am auzit însă că planul s'a schimbat cînd a fost să se reconstruiască după marele cataclism care a distrus mai ales partea de N.E. a insulei.

Partea de N. a peninsulei, cea care se întinde dealungul strîmtorei Golden Gate este întărită și consacrată mai toată clădirilor și trebuințelor militare. Înainte de marele incendiu, străzile cartierului comercial aveau o altă direcție ca acele ale cartierului înalt; am auzit însă că planul s'a schimbat cînd a fost să se reconstruiască după marele cataclism care a distrus mai ales partea de N.E. a insulei.

Acolo se aflau două clădiri ale San Franciscului: Call Building și Market Ferry. Call Building era cea mai înaltă clădire din San Francisco (97 m.), e aceea care în fotografiile ese ca un turn gigantic, nelipsit însă de estetică, peste acoperișul tuturor caselor e Skyscraper-ul (sgirietorul de nori) al San Franciscului. El avea 17 etaje, plus o cupolă și o săgeată înaltă; la al 15-lea se afla un restaurant ce ocupa tot

etajul ca o cameră unică de jur împrejur; din acest restaurant căpăta cineva cea mai frumoasă vedere asupra orașului și a Baei. Aceasta a fost clădirea unde am descins și eu întâi în San Francisco, căci la al 11-lea etaj era biroul de afaceri al unui avocat, prieten al familiei mele și tot aci mult timp am avut eu adresa scrisorilor ce veneau din Europa. De altmintrelea nu e tocmai extraordinar și nici mie nu mi s'a părut prea enormă această construcție, după ce văzusem colosalele skyscrapers ale New-Yorkului, Philadelphiei etc. a căror înălțime ajung 130—140 m. iar numărul etajelor trec de 20. Am citit că

Vederea Băii și orașului San Francisco după muntele Tamail Pais.

acum s'a început construcția unei case ce va atinge înălțimea de 200 metri.

O altă clădire importantă este Market Ferry, o colosală clădire, numai cu două etaje, dar lungă de 200—300 m., cât ține un chei unde trag vapoarele mai mari pentru a se putea îmbarca lumea, și cu un turn patrunghiular de 50—60 m. Cu multă pricepere e făcută aci o expoziție a celor două izvoare principale de avuție ale Californiei: minele și agricultura, căci punându-le aci, în această clădire, orî-cine vine la San Francisco, sau care pleacă — și mai toți aceștia nu se poate să nu treacă prin Market Ferry — își ia un moment, pînă are să plece vaporul, să vadă ce mai e prin expoziție. Intr'o parte a acestei clădiri e un muzău minier și biroul de mine al Statului; în cea-laltă parte este expoziția permanentă de agricultură cu produse din toate regiunile Californiei. Mai sunt și alte clădiri mari, adică erau înaintea cutremurului, de-or mai fi, nu știu; știu că Market Ferry a fost distrusă, Call Building mult stricată; dar de sigur că s'o fi restaurat!

Restul cartierului de jos al oraşului e o îngrămădire de case pline de jos pînă sus numai de prăvălii şi de birouri comerciale. Am reluat în zilele acelea, cît am stat în San Francisco, mai toate aceste străzi în şir, să-mi fixeze bine în minte oameni şi lucruri, să-mi văd cunoştinţele şi să-mi mai cumpăr cîte-ceva. În Emporium am petrecut mult, căci Emporium e un magazin imens, unde găseşti tot ce vrei; ocupă

Vederea generală spre NV, N şi NE a oraşului San Francisco (înainte de incendiul şi cutremurul din 1906)

cei drept un palat întreg, dar are de la cele mai mici şi neînsemnate lucruri cum de ex. : peniţe de scris, pînă la pălăriile de damă cele mai scumpe. Dar mai mult timp am petrecut în cartierul chinezesc de unde am adus multe curiozităţi; — despre aceasta însă în numărul viitor.

G. MURGOCI.

CĂTRE STELE

*Din lumă pe care nu le ştim,
În taină, picuraţi lumină...
Şi ori-ce zbucium ni s'alină
Cînd, duşi pe gînduri, vă privim...*

*Pe noi ne poart'al vieții val,
Și nici nu știm, spre rău, spre bine?
Voi rămîneți în veci senine
În sfera voastră de cristal.*

*Prin neguri ale nopții reci,
Noi sîntem umbre trecătoare,
Voi, flacără neperitoare
Din fo ul cel aprins de veci.*

I. BORCIA.

C R O N I C A

Cu numărul acesta începem publicarea minunatului roman «PES-CARUL DE ISLANDA» de *Pierre Loti*, tradus de redactorul nostru *C. Sandu-Aldea*.

*

Sînt foarte îmbucurătoare informațiile pe care «un ofițer de pază la Palatul Cotroceni» le publică în «Neamul Românesc» de la 30 Ian. asupra educației literare a A. S. R. Prințului Carol care a format o frumoasă bibliotecă de cărți rominești, vre-o 135, ale unor autori ca V. Alecsandri, Delavrancea, Vlahuță, Sadoveanu, Sandu-Aldea, Basarabescu etc., punindu-o la dispoziția ofițerilor și soldaților orinduiți să facă paza Palatului princiar.

*

În editura «Minervei» au apărut în volum «Insemnările lui Neculai Manea» (pag. 228; prețul 2 lei), publicate mai întii în «Viața Romînească» din Iași de d. M. Sadoveanu. Povestirea, nuvela, romanul sau biografia — își vor bate capul bieții critici dificili asupra genului! — are și o prefață care ar fi să cuprindă «Insemnările editorului» sau autorului—iarăși bătae de cap pentru aceiași critici! — și cuprinde în orice caz o serie de observații foarte spirituale, unele și usturătoare, cu privire la fapte și fenomene de critică literară cu totul actuală. Așa, de o pildă, maeștrii genului criticei intime, de «interior», vor afla mărturisirile editorului sau autorului că pe cînd lucra la acest volum «vremea era geroasă și destul de liniștită, în casă era cald, și copiii se găseau într'o sănătate înfloritoare». Ni se mai vorbește pe acelaș ton glumeț de «citații și citații de citații» care «vor învia din liniștea cărților» ca dovezi zdrobitoare despre lectura, învățătura și chiar... talentul cutărui jandarm rural al literaturii; iar cînd editorul sau autorul regretă «că nu isprăvește cu o vorbă de spirit a cuiva, sau cu un vers latinesc bine ales», înțelegem iarăși și departe de a regreta și noi, — ridem cu poftă.

*

A apărut tocmai acum noul volum al d-lui C. Sandu-Aldea, «Pe drumul Bărăganului», cu o splendidă copertă artistică (pg. 250, prețul 1 leu 50 b).

*

Se știe că tribuna din vasta sală a Ateneului nostru e cu adevărat liberă: vorbește cine îndrăznește și spune ceea ce-i trăznește prin cap, în forma care se nemerește. Iată, drept pildă, invitația unui domn conferențiar Popescu sau Ionescu—nu mai țin minte,—de profesie «institutor», nu învățător, care «vă roagă să bine-voiți a-i *conceda* distinsa onoare de a *audia* conferința sa Familia și Școala ca *institut* de educație». Intr'adevăr o prea distinsă onoare «concedată» pentru o conferință care trebuie neapărat «audiată» ca un document cultural al vremilor.

*

«Convorbirile» cu sine însuși ale d-lui Mihalache Dragomirescu de hazlie grandomanie au ajuns într'o epocă fatală care le-a agravat și titlul, prin adaosul pretențios de «Convorbiri... *critice*». În fie care număr, o avalanșă de aprecieri didactice de lume veche, cu pedante clasificări și note la materii și la conduită, cu laude și cu pedepse, cu premii de vorbe umflate și cu eliminări din clasa inferioară a literaturii d-sale etc. E o frumusețe și o petrecere ca la un circ unde clovni fac pe acrobați și la nevoie chiar pe lei și tigrii. Rolul cel mai proaspăt al «augustului»... critic este un lung monolog asupra poeziei sfiosului anonim «Ervin» din «Viața Nouă»; găsim aici termeni estetici ca «imaginație *nearticulată*» și alte asemenea inspirații care ar face invidios pe orî ce «august» de circ. Dar marea reprezentare se va da numai la apariția Esteticeii originale cu care d. Mihalache Dragomirescu amenință de multă vreme pe intimii d-sale. Sc.

RĂSPUNSURI

M. J., LOCO. — Nu încep în cadrul revistei noastre.

L., BUCOVINA. — Ultima strofă foarte frumoasă, deși «noptii» nu rimează cu «bolții».

SENIN, CRAIOVA. — E frumusețel scrisă, dar de la d-ta așteptăm ceva mai consistent.

E. B., SASCU. — «Sămănătorul» nu și-a schimbat ideile, nici felul de a fi. Bucata dv. e însă nepublicabilă, din pricina multor elementare defecte de formă. Manuscrisele nepublicate se ard, fără supărare.

I. G., LOCO. — Nu e nimic, soarele s'arată iarăși...

D., GALAȚI. — Am primit scrisoarea, în curînd răspunsul.